



## ÇOCUKLUKTA AKRAN İLİŞKİLERİ VE ARKADAŞLIK

Sosyal gelişim, bireylerin bir grubun üyesi haline gelip, diğer grup üyelerinin değerlerini, davranışlarını ve tutumlarını benimseyebildikleri bir süreçtir. Bu süreç doğumla birlikte başlar, bireyin tüm yaşamı boyunca devam eder. Ancak davranışlar üzerinde en çok etkili ve belirgin olduğu dönem, ilk çocukluk dönemidir. Sosyal ilişkiler insan yaşamının temelini oluşturmaktadır. Bütün insanlar yaşam içinde çevrelerinde bulunan insanlarla ilişki kurarak yaşamaktadırlar. İnsanların, diğer insanlarla birlikte olma ve onlardan destek görme ihtiyacı yaşamları boyunca devam etmektedir.

Çocukların akranlarıyla ilişkileri 3 yaşına kadar diğer çocukların oyunlarını izleme şeklinde gelişirken, 3 yaşından sonra anlamlı bir etkileşim haline dönüşür. Bu döneme kadar yalnız oynamayı tercih eden çocuklar yaşlılarıyla oynar ve oyuncaklarını paylaşmaya başlarlar. “Ben Merkezci Evre” denilen bu evrede çocuklar küçük ya da şiddetli oyuncak tartışmaları yaşayabilirler. Bu dönemde çocukların tartışmaları kısıtlanmadan takip edilmeli ve tartışma şiddetlenmeden çocuklara kendilerini ifade etme fırsatı sunulmalıdır.

Okulun başlamasıyla birlikte, arkadaşların yaşamdaki önemi de artar. 5 – 7 yaş arası dönemde çocuklar birbirlerine daha çok ilgi duymaya başlarlar ve arkadaşlarına değer verme önem kazanır. Bu süreçteki etkileşimleri birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamaları açısından önemlidir. Yalnızlık bu yaşlardan itibaren çocuklar için istenmeyen bir durum olarak görülmeye başlar. Bu nedenle çocukların zaman zaman çok hoşlanmadıkları bir arkadaşları ile de oyun oynamayı tercih ettikleri görülebilir.

İlkokul döneminde ise okul ortamında geliştirilen arkadaşlık ilişkileri çocukların yaşam için gerekli liderlik, bekleyebilme, sabredebilme, dinleyebilme, paylaşabilme, isteklerini erteleyebilme gibi becerileri farkına varmadan öğrenmelerini sağlar. Çocukların kendileriyle aynı istekleri, ilgileri, amaçları olan diğer çocuklarla birlikte olmaları kendilerini mutlu hissetmelerini sağlayarak sevilme, örnek alınma gibi olumlu duyguları da yaşamalarına olanak sağlar. Arkadaşlığın özel bir paylaşım olduğunu bilirler. Bir gruba dâhil olmak, sevgi görmek ve duygularını ifade edebilmek çocukların arkadaşları ile kazandıkları ilk deneyimlerdir.

Çocukların akran ilişkilerinde olumsuz problemler yaşamamaları için akranları tarafından kabul görmeleri ve akranları ile olumlu deneyimler yaşamaları gerekmektedir. Akran ilişkisi, bir çocuğun ebeveynleri ile olan ilişkisinden, kardeşleri ile olan ilişkisinden, ebeveynlerin kendi aralarındaki ilişkilerinden ve ailenin sosyal destek imkânları gibi birçok faktörden etkilenebilmektedir (Hay, 2005).

### **Olumlu arkadaş ilişkilerine sahip çocuklar yetiştirmek için anne – babalara öneriler;**

- Çocuklarınızın, sizlerin kontrolünde evde tek başlarına oyun kurmaları ve vakit geçirmelerine fırsat verin.
- Çocuklarınızın arkadaşlıklarını önemseyin ve yaşadıkları hakkında onunla konuşun. Erken yaşlardan itibaren, aileleri tarafından arkadaşlık kurabilmeleri için yönlendirilen ve ortam yaratılan çocuklar; hem olumlu arkadaşlık kurmayı öğrenirler ve çok sayıda arkadaşları olur, hem de yaşama dair bilgi ve beceriler edinirler.
- Çocuğunuzun başkaları hakkındaki olumsuz düşüncelerine destek vermekten kaçının ve kendi arkadaşlarını kendilerinin seçmelerine fırsat verin.



- Çocuğunuzun arkadaşlık sorunlarına müdahale edip, sorunlara çözüm getirmek yerine sorunları kendisinin çözmesine izin verin.
- Kendi arkadaşlık deneyimlerinizi anlatarak arkadaş edinme, arkadaşlığı sürdürme, paylaşımında bulunma konusunda örnek olun.
- Yeni arkadaşlıklar için ortam hazırlayıp, yaşlıları ile karşılaşabileceği sosyal ortamlar oluşturabiliyor muyum? Sorusunu kendinize sorun. Yeni arkadaşlıklar kurabilmeleri için çocukların farklı sosyal ortamlarda bulunmalarına destek olun.
- Çocuklarının arkadaşlık tercihleri konusunda müdahaleci değil (örn, kendi değerlerine uymayan ya da farklı davranışlar gösteren çocuklarla, arkadaşlık kurmamaları konusunda ısrarcı olmak. vb.) gözlemci olan ebeveynlerin çocukları; arkadaşlarıyla ilişkileri, kimlerle arkadaş oldukları, ne tür oyunlar oynadıkları konularında ailelerine karşı açık olurlar. Müdahaleci yaklaşımlar, çocuğun ya anne-babaya arkadaşlıkları konusunda yalan söylemesine yol açmakta ya da çocuğun tüm arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkileyebilmektedir.
- Çocuklarınıza güvenin ve onlara saygı duyun. Çocuğunuzun arkadaşlık sorunlarına müdahale edip, sorunlara çözüm getirmek yerine sorunları kendisinin çömesine izin verin.

Sonuç olarak arkadaşlık; karşılıklı işleyen, gelişen bir değerdir. İnsan hayatında sosyal ve duygusal anlamda birçok şeyi deneyimlemek, öğrenmek ve geliştirmek açısından arkadaşlığın çok önemli bir işlevi vardır. Bu bağlamda kendimizi ve diğer insanları anlamak, farkındalığımızı geliştirmek için eşsiz bir kaynaktır.

#### **Kaynaklar**

Beyazkürk, D., Anliak, Ş., & Dinçer, Ç. (2007). Çocuklukta Akran İlişkileri ve Arkadaşlık. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (26).

Yavuzer, H. (1987). Çocuk Psikolojisi. Remzi Kitabevi.

#### **Kitap Önerileri**



**Özel Tanı Koleji**  
**Rehberlik Servisi**